

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

ЗАТВЕРДЖУЮ

голова приймальної комісії

Андрій КРАСНОЖОН

квітня 2024 року

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ РІВНЕМ «МАГІСТР»
(на основі НРК6 та НРК7)

Спеціальність: 014 Середня освіта (Історія)

Одеса–2024

Програма

Основні етапи антропогенезу. Час та шляхи первісного заселення України. Виникнення виробничого господарства за археологічними та етнографічними даними. Неолітизація України. Найдавніші землеробські культури України: Трипілля, Гумельниця. Кочовики раннього залізного віку на терені України: кіммерійці, скіфи, сармати. Етногеографія Скіфії за писемними та археологічними джерелами. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та в Криму. Проблеми етногенезу слов'ян за археологічними даними. Історичні витоки українського народу.

Основні етапи історії Давнього Єгипту. Стародавні держави на території Месопотамії та Малої Азії: політична історія, розвиток економіки та культури. Найдавніші цивілізації Індії. Стародавній Китай.

Особливості античної цивілізації. Крито-мікенська цивілізація. Період «темних віків» в історії Стародавньої Греції. Велика грецька колонізація: причини та наслідки. Грецькі апоїкії на теренах Північного Причорномор'я. Греко-перські війни. Піднесення Македонії та Східний поход Олександра Македонського.

Царський період історії Давнього Риму. Римська Республіка. Повстання рабів II – I століттях до н.е. Соціально-демократичний рух кінця II століття до н. е. Брати Гракхи. Союзницька війна 91-88 років. Диктатура Сулли. Рим часів принципату Августа. Золотий вік Римської імперії. Правління Антонинів. Стабілізація Римської імперії за часи Діоклетіана. Система домінанту. Причини кризи та падіння Західної Римської імперії. Велике переселення народів та створення варварських королівств.

Утворення Русі-України (Київської держави): гіпотези та дискусії. Прийняття християнства на Русі та його історичне значення. Розквіт та занепад Київської Русі. Давньоруські князівства на теренах України та їх боротьба з кочівниками. Галицько-Волинське князівство, його політичний та соціально-економічний розвиток. Данило Галицький.

Основні етапи розвитку Візантійської імперії. Франкська держава часів Меровінгів. Створення та розпад імперії Карла Великого. Історія англосаксонських королівств у VIII-X ст. Розкол християнської церкви на східну та західну. Генезис міст у середньовічній Європі. Конкіста та Реконкіста в Іспанії. Причини та наслідки хрестових походів. Альбігойські війни: їх причини та етапи. «Велика хартія вільностей» та виникнення станової монархії в Англії. Соціально-економічний та політичний розвиток Північної Італії у часи пізнього середньовіччя. Столітня війна між Францією та Англією та її наслідки. Основні риси та етапи розвитку культури епохи Відродження. Великі географічні відкриття та їх наслідки.

Держава Сасанідів в Ірані: основи політичного та суспільного устрою. Зародження держави Ямато та основні етапи ранньої історії Японії. Арабські завоювання та створення халіфату. Китай за часи імперії Тан. Особливості китайського династичного циклу. Монголи за часи великих завоювань. Піднесення та розквіт Османської імперії. Створення та розвиток Першого Болгарського царства. Японія за часи сьогунатів.

Передумови та основні етапи створення Російської централізованої держави. Внутрішня та зовнішня політика Московської держави за часи Івана IV.

Кочові народи степів України X – XIII ст. Причини та наслідки приєднання українських земель до Великого князівства литовського. Люблінська унія, причини та наслідки. Виникнення козацтва в Україні. Українська козацька держава: формування, система органів влади, тенденції розвитку. Берестейська унія. Релігійне питання в Україні в XVI ст. Запорізька Січ у XVI - на початку XVII ст. Розвиток національно визвольної боротьби в Україні наприкінці XVI – 30-х роках XVII ст.

Зміни у соціально-економічному та політичному розвитку Західної Європи у XVI ст. Реформація у країнах Західної Європи. Виникнення та розвиток абсолютної монархії в країнах Західної Європи. Причини та основні етапи революції в Англії. Епоха Просвітництва в країнах Західної Європи. Політика

просвітницького абсолютизму Катерини II. Основні напрями російського суспільно-політичного руху першої половини XIX ст.

Особливості соціально-економічного розвитку США та війна за незалежність наприкінці XVIII ст. Причини та основні етапи Французької буржуазної революції. Соціально-економічний розвиток Англії в період Промислового перевороту. Франція за часи консульства та імперії Наполеона Бонапарта.

Українська національна революція середини XVII ст.: причини, характер, особливості. Українсько-московська угода 1654р. та наступні правові документи про союз України з Росією. Боротьба старшинських угруповань за владу після смерті Богдана Хмельницького. Руїна. Гетьманування І.Мазепа. Проблема оцінки діяльності Мазепа в історичній літературі. Обмеження та ліквідація автономії Гетьманщини в XVIII ст. Антифеодальні та національно-визвольні рухи в Україні у XVIII ст. Ліквідація Запорізької Січі та подальша доля козацтва. Приєднання та економічне освоєння Півдня України в кінці XVIII ст. Культура України в другій половині XVII - XVIII ст.

Колоніальна експансія європейських країн: її причини, початок та етапи. Китай під владою династії Цин. Індія під владою династії Великих Моголів. Встановлення колоніальної влади європейців в Індії. Визвольна війна під керівництвом Симона Болівару та створення незалежних держав у Латинській Америці.

Перший, другий та третій розділи Польщі. Східне питання та завоювання незалежності Греції.

Франція в період Реставрації та липнева революція 1830 р. Основні етапи об'єднання Італії. Франко-пруська війна та об'єднання Німеччини. Громадянська війна в США та її історичні наслідки.

Українці в загальноросійському і польському революційно-визвольному русі XIX ст. Українське національне відродження в XIX ст.: характеристика основних етапів. Український національний рух в 60-70 pp. XIX ст.

М. Драгоманов. Соціально-економічний розвиток українських земель в ХІХ ст. Українське національне питання на початку ХХ ст.

Перша світова війна: причини та періодизація. Економічні та політичні підсумки Першої Світової війни для країн Європи та Америки.

Суспільно-політичний та національний рух в Україні на початку ХХ ст. Виникнення українських політичних партій. Революція в Росії 1905-1907 років і Україна. Столипінська аграрна реформа в Україні. Історіографія, джерела та основні проблеми вивчення історії Української національно-демократичної революції 1917-1920 років. Характеристика універсалів Центральної ради. Українська державність доби Центральної ради, Гетьманату, Директорії: спільне і відмінне. Причини поразки та уроки Української національно-демократичної революції 1917-1920 років. Національно-демократична революція в Східній Галичині. ЗУНР.

М. Ганді та оформлення ідеології «ненасильницької непокори». Сіньхайська революція

Економічна криза 1929 -30 років у Європі та Америці. Виникнення фашизму – економічні і політичні причини. Виникнення фашистської диктатури в Німеччині. Економічна реформа та соціально-політична ідеологія епохи «Нового курсу» Ф.Д.Рузвельта. Передумови та наслідки Громадянської війни в Іспанії.

Нова економічна політика: причини, суть, особливості впровадження в УРСР. Соціально-економічні перетворення в УРСР у 30-ті роки. Особливості Сталінського тоталітарного режиму в Україні у 30-ті роки. Український націонал-комунізм як історичне явище. Соціально-економічне становище й політичне життя в Західній Україні у передвоєнні роки. Український інтегральний націоналізм.

Друга Світова війна: періодизація, причини, характер. Крах колоніальної системи в Африці: шляхи звільнення країн. Міжнародні конференції в період Другої Світової війни (Тегеранська, Кримська, Потсдамська). Утворення і структура ООН.

Історіографія, періодизація та проблеми вивчення історії України в роки Другої світової війни. Антифашистський рух опору в Україні у 1941-1944 роках. УРСР у перші повоєнні роки. Ждановщина. Хрущовська «відлига» і Україна. Шістдесятники. Дисидентський рух в Україні. Наростання кризових явищ в суспільно-політичному і духовному житті УРСР (друга половина 60-х – середина 80-их років ХХ століття). Доба «застою» та її наслідки для економіки та рівня життя в Україні. Русифікація. Правозахисний рух. Дисиденти. М. Горбачов як політичний діяч. Україна в умовах «перебудови»: шлях до незалежності. Початок формування багатопартійності. Прийняття Декларації про державний суверенітет України.

Причини та етапи «холодної війни». Сутність японського економічного дива. «Холодна війна» та її переломлення у призмі арабо-ізраїльського конфлікту. Виникнення держави Ізраїль, феномен її становлення та існування у ворожому оточенні. Вторгнення радянських військ в Афганістан: громадянська війна та трагедія. «Велика пролетарська культурна революція» у Китаї. Деколонізація В'єтнаму. Війна у В'єтнамі та її наслідки для світової політичної системи. Спроби побудови соціалізму та військові хунти у країнах Латинської Америки. Куба та кубинська революція. Унікальність існування «острову волі». Напад Іраку на Кувейт та операція «буря в пустелі».

Концептуальні основи й основні напрямки зовнішньої політики США у II половині ХХ ст. Тетчерізм – британський варіант неоконсервативної політики та ідеології. П'ята республіка в період президентства Шарля де Голя (1958 - 1969). Німецьке «економічне диво». Його причини та наслідки.

Акт проголошення державної незалежності України 24 серпня 1991 р. Всеукраїнський референдум та його значення. Розбудова незалежної української держави. Світоглядні основи національного державотворення та суспільного розвитку.

Політичний розвиток України. Державне будівництво і формування громадянського суспільства й політичної нації в незалежній Україні. Вектори зовнішньої політики незалежної України. Головні здобутки та виклики

міжнародної політики. Європейська інтеграція. Україна в системі сучасних геополітичних координат. Культура, освіта, релігійне життя. Економічні проблеми. Реформи в Україні. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020».

Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Авторитарний режим Віктора Януковича. Революція Гідності. Анексія Росією Криму. Антитерористична операція (АТО) і операція об'єднаних сил (ООС) на сході України 2014–2019 рр. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Церковно-релігійні відносини в Україні (2014–2022 рр.). Питання створення єдиної помісної православної української церкви. Інтегрування України в європейське та світове співтовариство (2014–2022 рр.): перспективи та проблеми. Українська діаспора: формування, сучасний стан.

Основні напрями, школи, видатні представники української історіографії у XIX – XX ст. Предмет, методологічні засади української історіографії.

Зміст історичної освіти. Визначення та сутність методики навчання історії в закладах ЗСО. Предмет методики навчання історії. Головні функції навчання історії. Визначення змісту навчання та мотивів навчання.

Визначення терміну «історичне поняття». Система компетентностей в освіті. Предметна компетентність, історична предметна компетентність, хронологічна компетентність, аксіологічна компетентність. Методика навчання історії. Предмет методики навчання історії. Сучасні типи уроків. Структура різних типів уроків. Структурний аналіз змісту уроку. Сутність методу проблемного викладу, частково-пошукового методу, репродуктивного методу, пояснювально-ілюстративного методу. Ілюстративність у навчанні. Джерела пізнання навчальної інформації. Контроль та оцінювання знань учнів. Особливості інтерактивного навчання. Індивідуальна освітня траєкторія.

Сутність гуманізації викладання історії. Головні способи роботи на уроках, характерні для сучасної дидактичної системи (НУШ). Використання інноваційних технологій в освітньому процесі.

Рекомендована література

1. Археологія України. Курс лекцій: Навч. посібник /за ред. Л. Л. Залізняка. Київ: Либідь, 2005. 504 с.
2. Архівознавство / За редакцією Я. Калакури та І. Матяш. Вид. 2-е. Київ, 2002. 356 с.
3. Балух В. О., Коцур В. П. Історія стародавнього Риму. Курс лекцій. Чернівці: Книги XXI, 2005. 680 с.
4. Балух В. О., Макар Ю. І. Історія стародавньої Греції. Курс лекцій. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 420 с.
5. Білокінь С. Г. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР: 1917-1941 рр. Вид 2-ге, випр. і доп. Київ: Пенмен, 2017. 768 с.
6. Бойко О. Д. Історія України: підручник. 6-те вид. Київ: ВЦ Академія. 2016. 720 с.
7. Винницький М. Український Майдан, російська війна. Хроніка та аналіз Революції Гідності. Львів: Видавництво Старого Лева, 2021. 560 с.
8. Винокур І. С., Телегін Д. Я. Археологія України. Тернопіль: Богдан, 2004. 479 с.
9. Відейко М. Світ Трипілля: Давні хлібороби між Карпатами і Дніпром. Київ: LAURUS, 2014. 64 с.
10. Войтович Л.В., Целуйко О.П. Спеціальні історичні дисципліни. Зошит 2. Генеалогія. Львів, 2008. 118 с.
11. Голубко В., Качараба С., Середяк А. Історичне краєзнавство. Навчальний посібник. Ч.1., Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 130 с.
12. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. 2-ге вид. Київ: Генеза, 2000. 249 с.
13. Грицак Я. Подолати минуле: Глобальна історія України. Київ: Портал, 2021. 432 с.

14. Давня історія України: В 3-х т. Київ: Наукова думка, 1997-2000. Т.1. Первісне суспільство. 1997. 360 с., Т.2. Скіфо-антична доба. 1998. 496 с., Т.3. Слов'яно-Руська доба. 2000. 695 с.
15. Дейвіс Н. Європа. Історія. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 1463 с.
16. Дубінський В. А. Методика викладання історії в школі : навчально – методичний посібник для організації самостійної роботи студентів історичного факультету. 2-е вид.. виправлене і доповнене. Кам'янець – Подільський: Кам'янець – Подільський національний ун-т імені Івана Огієнка, 2019. 86 с.
17. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. Київ: Основи, 1999. 903 с.
18. Залізник Стародавня історія України. Київ: Темпора, 2021. 640 с.
19. Зашкільняк Л.О. Сучасна світова історіографія. Львів: ПАІС, 2007. 312 с.
20. Заяць А.Є. Спеціальні історичні дисципліни. Зошит 1, Археографія. Львів, [б. в.], 2010. 120 с.
21. Етнографія українців. Навчальний посібник /За редакцією проф. С. А. Макарчука. 3-е вид. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 711 с.
22. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945): Навч. посібник. Київ: Слово, 2013. 619 с.
23. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002): Навч. посібник. Вінниця: Фоліант, 2002. 560 с.
24. Історія Візантії. Вступ до візантиністики. Навч. посібник. Львів: Апріорі, 2011. 980 с.
25. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій / За ред. В. І. Ярового. Київ: Либідь, 2001. 623 с.
26. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики (ХХ – початок ХХІ ст.): Навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2006 368 с.
27. Історія України. Курс лекцій. Київ: Фенікс, 2015. 376 с.
28. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник /За ред. Л. Зашкільняка. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2001. 660 с.

29. Кармазіна М. С. Між історією і політикою. Київ: ІПЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 560 с.
30. Касьянов Г. В. Україна 1991–2007: нариси новітньої історії. Київ: Наш час, 2008. 432 с.
31. Козицький А. Новітня історія країн Азії та Африки. 1918–1999. Курс лекцій. Львів: Афіша, 2000. 159 с.
32. Кондратюк К.К. Новітня історія України. 1914-1945 рр. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 169 с.
33. Кондратюк К.К., Сухий О.М. Сучасна національна історіографія новітньої історії України (1914-2009 рр.). Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 262 с.
34. Крижановська О. О., Крижановський О. П. Історія середніх віків. Курс лекцій. Київ: Либідь, 2004. 368 с.
35. Крижановський О. П. Історія стародавнього Сходу. Курс лекцій. Київ: Либідь, 2002. 590 с.
36. Кухарська Н. О. Україна в сучасних інтеграційних процесах: навчальний посібник. Одеса: Атлант ВОІ СОІУ, 2015. 186 с.
37. Кушнір В. М. Профільне навчання в історії розвитку вітчизняної школи (др. пол. ХІХ–ХХ ст.). Умань : Видавець «Сочінський», 2016. 418 с.
38. Макарчук С.А. Етнічна історія України. Київ: Знання, 2008. 471 с.
39. Матюшенко І. Ю., Беренда С. В., Резніков В. В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 504 с.
40. Мицик Ю., Бажан О. Історія України. Київ: ТОВ «Видавництво КЛІО», 2015. 680 с.
41. Мицик Л., Кузьменко Ю. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–2007): Навч. посібник. Київ, 2008. 544 с.
42. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки. 1918-1945 рр. Навчальний посібник / за ред. М. М. Швагуляка. Львів: Афіша, 2008. 288 с.

43. Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. – початок ХХІ ст.). Навчальний посібник / за ред. М. М. Швагуляка. Львів: Тріада плюс, 2011. 700 с.
44. Новітня історія України. 1914 – 1945 рр.: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львівського ун-ту імені Івана Франка, 2018. 340 с.
45. Овчаренко О. Історія міжнародних відносин (1918 р. – початок ХХІ ст.): Навчально-методичний посібник. Черкаси, 2014. 305 с.
46. Орлова Т.В. Історія сучасного світу: Навч. посібник. Київ: Вікар, 2008. 552 с.
47. Полещук Т. Історія Росії ХІХ – початку ХХ ст.: Навч. посібник. Львів: ПАІС, 2008. 400 с.
48. Ревізія історії. Російська історична пропаганда та Україна. Київ: К.І.С., 2019. 99 с.
49. Реєнт О. П. Україна в імперську добу ХІХ-ХХ ст. Київ: Арій, 2016. 320 с.
50. Тиводар М. Етнологія. Навчальний посібник. Львів: Світ, 2004. 624 с.
51. Світова історія: ХХ століття. Енциклопедичний довідник /За ред. І. Підкови та Р. Шуста. Львів: Літопис, 2008. 976 с.
52. Секерська О. П. Античні міста – держави Північно-Західного Причорномор'я: форма державного устрою. Одеса: Ірбіс, 2021. 84 с.
53. Спеціальні історичні дисципліни. Довідник. Київ: Либідь, 2008. 520 с.
54. Україна в європейському безпековому просторі /за заг. ред. В. В. Копійки. Київ: Київський університет, 2019. 319 с.
55. Шуст Р.М. Нумізмати́ка. Історія грошового обігу і монетної справи в Україні. Київ: Знання, 2009. 376 с.
56. Щодра О.М. Спеціальні історичні дисципліни. Зошит 3. Історична географія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 114 с.
57. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. 2-ге вид., перероблене та розшир. Київ: Генеза, 2005. 380 с.

58. Яновська Л. Г. Методика викладання історії та історичних дисциплін. Словник - довідник: навч. посіб. / уклад. Л. Г. Яновська. Одеса: Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2020. 104 с.

59. Medium aevum: Середні віки / за ред. Л. В. Войновича. Підручник для історичних спеціальностей ВУЗів. Львів: Тріада Плюс, 2010. 502 с.

Інформаційні ресурси:

1. Археологія і давня історія України. URL: <http://vgosau.kiev.ua/adiu>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Сайт бібліотеки Університету Ушинського URL: <https://library.pdpu.edu.ua>
4. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
5. Сайт бібліотеки «Ізборник» – Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретаці. URL: <http://litopys.org.ua/index.html> \
6. Сайт Інституту історії України НАН України: URL: <http://history.org.ua/uk>

Критерії оцінювання тестування з історії для абітурієнтів на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Завдання тестів складені у відповідності зі змістом навчальних історичних курсів, які вивчаються протягом 4 років здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (історія).

Вони відображають всі розділи навчальних програм з всесвітньої історії, історії України та методики викладання історії. Мають 6 варіантів, кожний з яких містить 25 питань тестового характеру, які спрямовані не тільки на перевірку знань історичних подій та фактів, а також на вміння розставити їх у правильній хронологічній послідовності, аналізувати, робити узагальнення. Останні 5 питань кожного варіанту тестів спрямовані на з'ясування рівня знань з методики навчання історії. На кожне запитання тесту запропоновані від трьох до п'яти варіантів відповідей, серед яких лише одна є правильною. Частина питань передбачає вибір декількох (у кожному разі оговореної кількості) правильних відповідей.

На виконання одного варіанту абітурієнти повинні затратити не більше 2 академічних годин (80 хвилин).

Оцінювання результатів тестування буде проводитися за 200 бальною шкалою.

**Критерії оцінки знань за результатами тестування з історії ОС
«магістр»**

Кількість вірних відповідей	Кількість балів
30	200
29	196
28	192
27	188
26	184
25	180
24	176
23	172
22	168
21	164
20	160
19	156
18	152
17	148
16	144
15	140
14	138
13	134
12	130
11	124
10	120
9	112
8	106
7	100

Абітурієнт, який дав 6 та менше відповідей, тест не склав.